

2. Костюкевич В. М. Теорія і методика тренування спортсменів високої кваліфікації: навчальний посібник. Вінниця: Планер, 2007. 273 с.

3. Наумчук В. І. Використання рухливих і навчальних ігор у спортивній підготовці юних футболістів. *Слобожанський науково-спортивний вісник*, 2018. 1(63), 47–52. DOI: <https://doi.org/10.15391/snsv.2018-1.008>

4. Наумчук В. І. Педагогічні умови вдосконалення технічної підготовки юних футболістів. *Physical Education, Sport and Health Culture in Modern Society*, 2017. 3, 264–268. <https://sport.vnu.edu.ua/index.php/sport/article/view/1542>

5. Наумчук В. І. Словник-довідник основних термінів і понять з теорії та методики фізичного виховання і спорту. Тернопіль: Астон, 2013. 96 с.

6. Соломонко В. В., Лісенчук Г. А., Соломонко О. В. Футбол: підручник. К.: Олімпійська література, 2021. 304 с.

7. Солопчук М. С., Боднар А. О. Олімпійська освіта: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2013. 176 с.

Наумчук В. І.¹ <https://orcid.org/0000-0002-2919-0720>
Лапшинський О. А.²

АЛГОРИТМ РОЗВИТКУ КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ФУТБОЛУ

^{1,2} Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

Abstract. The publication reveals the main initial provisions of the development of coordination abilities of students of general secondary education institutions in football classes, defines the algorithm of this purposeful process in the context of the introduction of educational innovations on the conceptual basis of the New Ukrainian School.

Keywords: coordination abilities, football, algorithm, schoolchildren.

Актуальність теми дослідження. Освітні нововведення, що реалізується на концептуальних засадах Нової української школи, спрямовані на різнобічний розвиток, виховання й соціалізацію особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності й громадянської активності [1].

Аналіз науково-методичної літератури та узагальнення передового практичного досвіду свідчать, що розвиток рухових здібностей школярів відноситься до числа пріоритетних питань, які потребують ефективного вирішення на шляху досягнення цілей реформування середньої школи. При цьому важливого значення набуває здатність учнів швидко та ефективно вирішувати рухові завдання, що пов'язується науковцями з координаційними здібностями [2, 3, 5, 6, 8].

Важливою складовою системи фізичного виховання школярів є футбол. Ця спортивна гра належить до тих інструментів цілеспрямованого впливу, систематичне використання яких забезпечує успішне розв'язання широкого спектру педагогічних завдань [4, 5, 7]. Заняття футболом сприяють засвоєнню життєво важливих рухових умінь і навичок, розвитку фізичних, моральних та вольових якостей, інтелектуальних здібностей, пам'яті та уваги, формування дисциплінованості і колективізму. Використання футболу дозволяє підвищити готовність школярів до оптимального оволодіння та управління власними руховими діями, від якої значною мірою залежить їх фізичне і духовне зростання.

Належна реалізація завдань щодо розвитку координаційних здібностей школярів потребує з'ясування вихідних положень цього цілеспрямованого процесу, визначення змісту і послідовності виконання технологічних операцій та відповідного їх впорядкування.

Мета дослідження – розкрити вихідні положення та визначити алгоритм розвитку координаційних здібностей учнів Нової української школи засобами футболу.

Методи дослідження. Для досягнення вказаної мети використано комплекс взаємопов'язаних методів, а саме: аналіз, синтез і узагальнення наукової інформації з проблеми

дослідження, навчально-методичної літератури та Інтернет джерел.

Дослідження виконувалось за планом науково-дослідної роботи кафедри теоретичних основ і методики фізичного виховання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка на тему: «Професійно-педагогічна підготовка майбутніх фахівців до формування фізичної культури учнівської молоді» (Державний реєстраційний номер: 0120U103906).

Результати дослідження. Кожний із чисельних шляхів реалізації навчальних програм з фізичної культури для учнів закладів загальної середньої освіти, якої би сторони освітнього процесу він не стосувався, має у певній послідовності розглядати принципи, зміст та методи спільної діяльності вчителя і учнів. Це означає, що будь-яка методика, як педагогічна система, має передбачати послідовну постановку та реалізацію таких проблем (завдань): навіщо навчати (виховувати, розвивати) → чого навчати (що саме виховувати, розвивати) → як навчати (виховувати, розвивати) → чому саме так, а не інакше → результат навчання (виховання, розвитку) [5].

Відповідно до змісту та вимог варіативного модулю «Футбол» навчальної програми з фізичної культури, вивчення школярами цієї спортивної гри передбачає оволодіння теоретичними знаннями, спеціальну фізичну та техніко-тактичну підготовку, які, у свою чергу, визначають вихідні положення процесу розвитку координаційних здібностей.

В основу процесу розвитку координаційних здібностей школярів засобами футболу покладено такі педагогічні положення:

- цілеспрямований розвиток координаційних здібностей з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів;
- комплексний підхід до навчання рухових дій і розвитку координаційних здібностей;
- побудова тематичних серій занять, які дозволяють послідовно та якісно засвоювати складні рухові дії і розвивати загальні, спеціальні та специфічні координаційні здібності;
- поступове збагачення досвіду координації рухів на основі елементів новизни;
- забезпечення амбідекстрії – рухової симетрії володіння ігровими прийомами.

Реалізація вказаних положень спрямована на досягнення належного рівня розвитку координаційних здібностей школярів, який сприяє вирішенню завдань фізичного виховання і дозволяє успішне ведення змагальної боротьби в футболі. Запланований рівень розвитку координаційних здібностей вимагає комплексного їх прояву і передбачає, що учень:

- 1) уміє виконувати складні рухові дії;
- 2) виконує їх точно, відповідно до зразка;
- 3) якісно перебудовує свою діяльність в умовах, що постійно змінюються;
- 4) швидко засвоює нові рухові дії [5].

Удосконалення координаційних здібностей потребує врахування їх сенситивного періоду, закономірностей взаємодії рухових (фізичних) якостей, специфіки виду спорту, змісту і вимог навчальної програми, вікових, психофізіологічних та індивідуальних особливостей школярів, методичного й матеріально-технічного забезпечення тощо. Цей педагогічний процес тісно пов'язаний з формуванням рухових умінь та навичок. Адже цілеспрямований розвиток координаційних здібностей не є ізольованим процесом, оскільки будь-який руховий аспект розв'язання ігрових завдань завжди взаємозв'язаний з інтелектуальними, технічними, тактичними, фізичними й психологічними можливостями дитини [4, 5, 7, 8].

Один із шляхів розвитку координаційних здібностей учнів пов'язуємо з використанням спеціально розроблених засобів, об'єднаних у навчально-виховні комплекси, що відповідають змісту навчального матеріалу і підпорядковуються основним дидактичним принципам. Зокрема, для розвитку загальних координаційних здібностей пропонуємо комплекси вправ, реалізація яких відображає зміст загальної фізичної підготовки і включає виконання широкого спектру різноманітних рухових дій. Комплекси засобів, спрямованих на вдосконалення спеціальних координаційних здібностей, відповідають індивідуальним діям гравця в футболі і корелюють з технічною підготовкою. У свою чергу, комплекси засобів, що реалізуються з метою розвитку специфічних координаційних здібностей, передбачають виконання індивідуальних й групових дій і тісно пов'язуються з тактикою футболу. Для комплексного прояву координаційних здібностей, що забезпечує вирішення завдань всебічної підготовки школярів, в освітньому процесі доцільно широко використовувати рухливі та навчальні ігри.

Пропонована система навчально-виховних засобів, з одного боку, дозволятиме цілеспрямовано впливати на розвиток координаційних здібностей, а з іншого – сприятиме вихованню всебічно й гармонійно розвинутої особистості. Вона охоплює використання різних форм занять футболом: уроків фізичної культури, секційних занять і змагань з цього виду спорту, самостійні форми роботи, масові фізкультурно-спортивні заходи. При цьому розподіл навчального матеріалу за конкретними заняттями доцільно здійснювати на основі таких педагогічних положень:

- уникнення на початковому етапі розучування рухової дії тривалих перерв між заняттями;
- компонування навчального матеріалу з урахуванням його різнобічного впливу на організм учнів;
- запобігання перевантаження школярів новим навчальним матеріалом;
- включення у зміст більшої частини занять різновидів ударів по м'ячу та ведення – ігрових прийомів, що визначають характер і специфіку футболу.

Отже, для ефективного розвитку координаційних здібностей учнів Нової української школи засобами футболу алгоритм цього цілеспрямованого процесу має ґрунтуватися на відповідних педагогічних положеннях, а його реалізація потребує виконання низки технологічних операцій у такій послідовності:

1. Постановка цілей та конкретизація завдань на основі визначення рівня фізичної підготовленості кожного учня.
2. Підбір і систематизація необхідних засобів для вирішення поставлених завдань з урахуванням сенситивного періоду розвитку координаційних здібностей, специфіки футболу, вікових та індивідуальних особливостей учнів, матеріально-технічного забезпечення.
3. Визначення оптимальних методів навчання й виховання, способів організації діяльності учнів.
4. З'ясування місця кожного засобу у межах конкретного заняття і в циклі навчально-виховних занять з урахуванням генералізації, концентрації, дисоціації фізичних якостей, а також позитивного і негативного переносу рухових навичок.
5. Визначення величини фізичних навантажень та їх динаміки у педагогічному процесі.

6. Аналіз результатів рухової діяльності школярів та показників розвитку їх координаційних здібностей.

7. Внесення коректив в освітній процес.

Висновки. Належний розвиток координаційних здібностей школярів на заняттях з футболу потребує визначення відповідних педагогічних положень, дотримання яких потребує певного алгоритму дій. Узагальнено цей алгоритм відображає послідовну постановку та реалізацію комплексу таких проблем (професійно-педагогічних завдань): навіщо розвивати координаційні здібності → що саме розвивати → як розвивати → чому саме так, а не інакше → результати розвитку. Шляхи розв'язання зазначених проблем ґрунтуються на дидактичних та специфічних принципах фізичного виховання (спортивної підготовки) і спрямовані на досягнення максимально можливого для конкретної особистості рівня розвитку координаційних здібностей, що дозволяє отримати заплановані результати в освітньому процесі учнів Нової української школи.

Список літератури.

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. 2016. <http://surl.li/hoha>

2. Носко М. О., Носко Ю. М., Лазаренко М. Г., Жула В. П., Могильний Ф. В., Філоненко О. А. Руховий розвиток школярів різних вікових груп. Чернівці, 2020. 408 с.

3. Наумчук В. І. Використання спортивних та рухливих ігор у новій українській школі: реалії і перспективи. *Інноваційні підходи до фізичного виховання і спорту учнівської та студентської молоді: матеріали Всеукраїнської наукової конференції (23-24 грудня 2021 року)*. Тернопіль: Тайп, 2021. С. 133–139.

4. Наумчук В. І. Педагогічні умови вдосконалення технічної підготовки юних футболістів. *Physical Education, Sport and Health Culture in Modern Society*, 2017. 3, 264–268. <https://sport.vnu.edu.ua/index.php/sport/article/view/1542>

5. Наумчук В. І. Теоретико-методичні основи навчання спортивним іграм: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Астон, 2017. 180 с.

6. Сергієнко Л.П. Спортивна метрологія: теорія і практичні аспекти: Підручник. К.: КНТ, 2010. 776 с.

7. Соломонко В. В., Лісенчук Г. А., Соломонко О. В. Футбол: підручник. К.: Олімпійська література, 2021. 304 с.

8. Платонов В. М. Сучасна система спортивного тренування. К.: Перша друкарня, 2021. 677 с.

Омельяненко В.Г.¹ <https://orcid.org/0000-0002-1722-3812>

Омельяненко І.О.² <https://orcid.org/0000-0002-1107-7244>

ПРО ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ ЗАГИБЛИХ УКРАЇНСЬКИХ СПОРТСМЕНІВ

^{1,2} Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Annotation. *The article substantiates the importance of societal initiatives to honor the memory of Ukrainian athletes who died in the Russian-Ukrainian war. Commemorating fallen Ukrainian heroes through various events serves as an effective tool for fostering national consciousness and pride, as well as a powerful means of instilling patriotism in the younger generation. Examples of international and national initiatives, as well as events in the Ternopil region, dedicated to honoring the memory of fallen Ukrainian athletes, are provided.*

Keywords: *societal initiatives, ukrainian athletes, russian-ukrainian war.*

Актуальність теми дослідження. У 2014 році, коли росія незаконно анексувала Крим та почала підтримувати незаконні збройні формування на сході України, у Донецькій і Луганській областях, почалася війна в Україні. Повномасштабне вторгнення росії в Україну розпочалося 24 лютого 2022 року. Воно спричинило значні руйнування, загибель тисяч людей, а також масштабну гуманітарну кризу. Цей конфлікт став одним із найбільших у Європі після Другої світової війни і його наслідки відчутні далеко за межами України.

Зухвала війна торкнулася і українського спорту. Внаслідок російської агресії загинуло багато українських спортсменів і тренерів, десятки були поранені, або пройшли через російський полон, чи досі перебувають у неволі. Загиблі українські спортсмени, які віддали своє життя, захищаючи Батьківщину, стають символами мужності та відданості. Їхні історії надихають